

תנ"ך

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	היסטוריוגרפיה ונבואה	—	(28x2)	—	56 נקודות
פרק שני	—	נושאי החובה	—	(8x3)	—	24 נקודות
פרק שלישי	—	נושאי ההרחבה	—	(8x1)	—	8 נקודות
פרק רביעי	—	קטע להבנה ולניתוח	—	(4x3)	—	12 נקודות
					—	סה"כ 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד. (2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — היסטוריוגרפיה ונבואה (56 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3.

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א — חובה (12 נקודות) ועל שניים מן הסעיפים ב-ד

(לכל סעיף — 8 נקודות). (לכל שאלה — 28 נקודות)

1. קרא מלכים א, י"א, 1-13, 26-32.

מלכים א, י"א, 1-13

א והמלך
 ב שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת-בת-פרעה מואביות
 ג עמניות אדמיות צדניות חתיות: מן-הגוים אשר אמר-ה'
 ד אל-בני ישראל לא-תבאו בהם והם לא-יבאו בכם אכן יטו
 ה את-לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה: ויהי-
 ו לו נשים שרות שבע מאות ופילגשים שלש מאות ויטו נשיו
 ז את-לבבו: ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את-לבבו אחרי
 ח אלהים אחרים ולא-היה לבבו שלם עם-ה' אלהיו כלבב
 ט דוד אביו: וילך שלמה אחרי עשתרת אלהי צדנים ואחרי
 י מלכם שקץ עמנים: ויעש שלמה הרע בעיני ה' ולא מלא
 יא אחרי ה' כדוד אביו: אז יבנה שלמה במה
 יב לכמוש שקץ מואב בהר אשר על-פני ירושלים ולמלך שקץ
 יג בני עמוז: וכן עשה לכל-נשיו הנכריות מקטירות ומזבחות
 יד לאלהיהן: ויתאנף ה' בשלמה כי-נטה לבבו מעם ה'
 טו אלהי ישראל הנראה אליו פעמים: וצוה אליו על-הדבר הזה
 יז לבלתי-לכת אחרי אלהים אחרים ולא שמר את אשר-צוה
 יח ה': ויאמר ה' לשלמה יען אשר היתה-
 יט זאת עמך ולא שמרת בריתי וחקתי אשר צויתי עליך קרע
 כ אקרע את-הממלכה מעליך ונתתיה לעבדך: אך-בימיך
 כא לא אעשנה למען דוד אביך מיד בנג אקרענה: רק את-
 כב כל-הממלכה לא אקרע שבט אחד אתן לבנך למען דוד
 כג עבדי ולמען ירושלים אשר בחרתי:

וירבעם בן-נבט אפרתי מן-הצֹרֶדֶה כו
 וישם אמו צרועה אשה אלמנה עבד לשלמה וירס יד במלך:
 וזה הדבר אשר-הרים יד במלך שלמה בנה את-המלוּא כז
 סגד את-פרץ עיר דוד אביו: והאיש ירבעם גבור חיל וירא כח
 שלמה את-הנער כִּי-עִשָּׂה מְלֹאכָה הוּא ויפקד אתו לְכָל-
 סבל בית יוסף: ויהי בעת ההיא וירבעם יצא כט
 מירושלם וימצא אתו אחיה השילני הנביא בדרך והוא
 מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לבדם בשדה: ויתפש אחיה ל
 בשלמה החדשה אשר עליו ויקרעה שנים עשר קרעים:
 ויאמר לירבעם קח-לך עשרה קרעים כִּי כה אמר ה' לא
 אלהי ישראל הנני קרע את-הממלכה מיד שלמה ונתתי לך
 את עשרה השבטים: והשבט האחד יהיה-לו למען עבדי לב
 דוד ולמען ירושלם העיר אשר בחרתי בה מפל שבטי
 ישראל:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 1-13 שלפניך.

(1) על פי פסוקים אלה, מה היה החטא שחטא שלמה בזקנתו, ומה גרם לו לחטוא? בסס את דבריך על הכתוב. (8 נקודות)

(2) מהו האירוע שהתרחש בעקבות חטאיו של שלמה? (4 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 1-13 שלפניך וגם מלכים א, י', 13-1.

(1) בקטעים האלה מתוארים קשריו של שלמה עם נשים נוכריות. קשרים אלה מאירים את דמותו באור שונה בכל אחד מן הקטעים. הסבר קביעה זו. (3 נקודות)

(2) לדעתך, מהי המטרה של הסופר המקראי בתיאור השונה של שלמה בכל אחד מן הקטעים? נמק. (5 נקודות)

ג. (1) דוד מוזכר כמה פעמים בקטעים שלפניך.

מדוע דוד מוזכר בפסוקים 4, 6, ומדוע הוא מוזכר בפסוקים 12-13? הסבר את דבריך. (5 נקודות)

(2) קרא גם מלכים א, ט"ז, 30-31.

האם הסיבה שירבעם מוזכר בפסוקים אלה דומה לסיבה שבגללה הוזכר דוד בפסוקים 4, 6 או לסיבה שבגללה הוזכר דוד בפסוקים 12-13? נמק. (3 נקודות)

ד. (1) קרא פסוקים 26-28 שלפניך ואת דברי נשיא המדינה ראובן ריבלין על אודות פרק זה.

דווקא כינונה המוצלח של המלוכה הישראלית על ידי שלמה יביא לפירוד ושבירת הסולידריות הבין-שבטית הישראלית.

(ריבלין, ר' [2017]. אסור לנו לשכוח. 929 מלכים א. אוחר באוקטובר 2017 מ' http://www.929.org.il)

הסבר את דברי הנשיא ריבלין, ובסס אותם על דוגמה מפסוקים 26-28 שלפניך. (5 נקודות)

(2) קרא פסוקים 29-32 שלפניך. הסבר כיצד המעשה הסמלי המתואר בפסוקים אלה ממחיש את פילוג

הממלכה. בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות) /המשך בעמוד 4/

א בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם עָשְׂרָה
 ב לָאָחֳזִי מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ הוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלֶּה בְּשִׁמְרוֹן עַל־יִשְׂרָאֵל
 ג תִּשְׁעֵי שָׁנִים: וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי ה' רַק לֹא כַּמְלִכֵי יִשְׂרָאֵל
 ד אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵינוּ: עָלִיו עָלָה שְׁלֹמֹנָאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיְהִי־לוֹ
 ה הוֹשֵׁעַ עֶבֶד וַיֵּשֶׁב לוֹ מִנְחָה: וַיִּמְצֵא מֶלֶךְ־אַשּׁוּר בְּהוֹשֵׁעַ קָשָׁר
 ו אֲשֶׁר שָׁלַח מִלְּאִכִּים אֶל־סוּא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְלֹא־הָעֵלָה מִנְחָה
 ז לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר כְּשֵׁנָה בְּשֵׁנָה וַיַּעֲצֹרֵהוּ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיֹּאסְרֵהוּ בֵּית
 ח כְּלֹא: וַיַּעַל מֶלֶךְ־אַשּׁוּר בְּכָל־הָאָרֶץ וַיַּעַל שְׁמֹרֹן וַיִּצַר עָלֶיהָ
 ט שְׁלֹשׁ שָׁנִים: בִּשְׁנַת הַתְּשַׁעִּית לְהוֹשֵׁעַ לְכַד מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־
 י שְׁמֹרֹן וַיְגַל אֶת־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הָיָה וַיֵּשֶׁב אוֹתָם בְּחָלָח וּבְחִבּוּר
 יא נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מְדִי: וַיְהִי כִּי־חֹטְאוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 יב לַה' אֱלֹהֵיהֶם הִמְעֵלָה אוֹתָם מֵאָרֶץ מִצְרַיִם מִתַּחַת יַד
 יג פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וַיִּרְאוּ אֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם: וַיִּלְכְּדוּ בַּחֲקוֹת
 יד הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ ה' מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמְלִכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 טו עָשׂוּ: וַיַּחֲפְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא־כָּן עַל־ה'
 יז אֱלֹהֵיהֶם וַיִּבְנוּ לָהֶם בְּמֹזֶת בְּכָל־עָרֵיהֶם מִמִּגְדָּל נֹצְרִים עַד־
 יח עִיר מִבְּעַר: וַיִּצְבּוּ לָהֶם מִצְבוֹת וְאֲשֵׁרִים עַל כָּל־גִּבְעָה גְבֵהָה
 יט וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן: וַיִּקְטְרוּ־שֵׁם בְּכָל־בְּמֹזֶת בְּגוֹיִם אֲשֶׁר־
 כ הגֵּלָה ה' מִפְּנֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ דְבָרִים רָעִים לְהַכְעִיִם אֶת־ה':
 כא וַיַּעֲבְדוּ הַגִּלְלִים אֲשֶׁר אָמַר ה' לָהֶם לֹא תַעֲשׂוּ אֶת־הַדְּבָר
 כב הַזֶּה: וַיַּעַד ה' בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל־נְבִיאָו כָּל־חֹזֶה
 כג לֵאמֹר שָׁבוּ מִדְּרָכֵיכֶם הָרָעִים וּשְׁמְרוּ מִצְוֹתַי חֲקוֹתַי כְּכֹל־
 כד הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבֹתֵיכֶם וְאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֵלֵיכֶם בְּיַד
 כה עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים: וְלֹא שָׁמְעוּ וַיִּקְשׂוּ אֶת־עַרְפָּם כַּעֲרַף אֲבוֹתָם
 כו אֲשֶׁר לֹא הֵאֱמִינוּ בַּה' אֱלֹהֵיהֶם: וַיִּמְאַסּוּ אֶת־חֲקָיו וְאֶת־
 כז בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אֲבוֹתָם וְאֶת עֲדוּתוֹ אֲשֶׁר הֵעִיד בָּם
 כח וַיִּלְכְּדוּ אַחֲרָי הַהֶבֶל וַיְהַפְּלוּ וְאַחֲרָי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סָבִיבְתֶם אֲשֶׁר
 כט צִוָּה ה' אֹתָם לַבְּלֹתַי עֲשׂוֹת כָּהֶם: וַיַּעֲזְבוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹת
 ל' ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסְכָּה שָׁנִים עֲגָלִים וַיַּעֲשׂוּ אֲשִׁירָה
 לא וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְכָל־עֲבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבְדוּ אֶת־הַבַּעַל: וַיַּעֲבִידוּ אֶת־
 לב בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם בְּאִשׁ וַיִּקְסְמוּ קְסָמִים וַיִּנְחָשׂוּ וַיִּתְמַכְּדוּ
 לג לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה' לְהַכְעִיִם: וַיִּתְאַנֶּף ה' מְאֹד
 לד בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּסְרֶם מֵעַל פָּנָיו לֹא נִשְׁאַר רַק שִׁבְט יְהוּדָה לְבָדוֹ:

נְבִיאִי

שְׁנֵי

יט גַּם־יְהוּדָה לֹא שָׁמְרָה אֶת־מִצְוֹת הַיְיָ אֱלֹהֵיהֶם וַיִּלְכוּ בַחֲקוֹת
 כ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ: וַיִּמָּאֵס הַיְיָ בְּכָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲנֵם
 כא וַיִּתְּנֵם בְּיַד־שָׂטָן עַד אֲשֶׁר הִשְׁלִיכֶם מִפְּנֵי: כִּי־קָרַע יִשְׂרָאֵל
 וַיִּדְחַח מֵעַל בֵּית דָּוִד וַיִּמְלִיכוּ אֶת־יִרְבֵּעַם בֶּן־נִבְטַי וַיִּדְא יִרְבֵּעַם אֶת־
 כב יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרַי הַיְיָ וְהַחֲטִיִּים חֲטָאָה גְדוֹלָה: וַיִּלְכוּ בְנֵי
 כג יִשְׂרָאֵל בְּכָל־חֲטָאוֹת יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא־סָרוּ מִמֶּנָּה: עַד
 אֲשֶׁר־הִסִּיר הַיְיָ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּנֵי כָאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד כָּל־
 עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים וַיִּגַּל יִשְׂרָאֵל מֵעַל אַדְמַתּוֹ אֲשׁוּרָה עַד הַיּוֹם
 כד הַזֶּה: וַיָּבֵא מֶלֶךְ־אֲשׁוּר מִבָּבֶל וּמְכוֹתָהּ וּמַעוֹא
 וּמַחֲמַת וּסְפָרוּיִם וַיֵּשֶׁב בְּעָרֵי שְׁמֹרֹן תַּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ
 אֶת־שְׁמֹרֹן וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֶיהָ:

ענה על סעיף א (חובה).

א קרא פסוקים 1-6 שלפניך.

(1) מהו האירוע בתולדות ממלכת ישראל המתואר בפסוקים אלה? ציין מהי השנה הלועזית שבה התרחש

האירוע. (4 נקודות)

(2) הסבר על פי פסוקים אלה את הסיבה הדתית ואת הסיבה הריאלית לאירועים המתוארים בקטע שלפניך.

(8 נקודות)

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. בפסוק 2 על פי נוסח המסורה שלפניך כתוב: "ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל אשר היו לפניו".

גרסת תרגום השבעים לפסוק 2 היא: "כי הרע לעשות מכל מלכי ישראל שהיו לפניו".

(1) מהו הקושי העולה מפסוק 2 על פי נוסח המסורה, וכיצד הנוסח של תרגום השבעים פותר את הקושי?

(4 נקודות)

(2) האם הגרסה של תרגום השבעים עולה בקנה אחד עם הנאמר בפסוקים 7-17 שלפניך? נמק. (4 נקודות)

ג. קרא פסוקים 13, 18-23 שלפניך.

(1) על פי פסוקים 18-23, כיצד הסופר המקראי מנמק את העונש שבו נענשה ממלכת ישראל? ציין שני נימוקים,

והסבר אותם. (4 נקודות)

(2) גם ממלכת יהודה נזכרת בפסוקים אלה. הסבר מדוע הסופר המקראי מטיף מוסר לאנשי יהודה. בסס את

דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

ד. (1) על פי פסוק 6 ופסוק 24, תאר את מדיניות ההגליה של אשור. ציין מטרה אחת של מדיניות זו. (6 נקודות)

(2) מדיניות ההגליה של אשור גרמה נזק עצום לעשרת השבטים. הסבר קביעה זו. (2 נקודות)

א הַדְּבַר אֲשֶׁר-הָיָה עַל-יְרֵמְיָהוּ
 עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הַרְבֵּעִית לַיהוֹיָקִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ
 מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנִית לְנְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:
 ב אֲשֶׁר דִּבֶּר יְרֵמְיָהוּ הַנְּבִיא עַל-כָּל-עַם יְהוּדָה וְאָל כָּל-יֹשְׁבֵי
 ג יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר: מִן-שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַיֹּאשִׁיָּהוּ בֶן-אֲמוֹן
 מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שְׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה
 ד דְּבַר-יְהוָה אֵלַי וְאָדַבְרָ אֵלֵיכֶם אֲשֶׁר־וָדַבֵּר וְלֹא שָׁמַעְתֶּם:
 ד וּשְׁלַח יְהוָה אֵלֵיכֶם אֶת-כָּל-עַבְדָּיו הַנְּבִאִים הַשֹּׁפֵס וּשְׁלַח וְלֹא
 ה שָׁמַעְתֶּם וְלֹא-הִטִּיתֶם אֶת-אָזְנוֹכֶם לִשְׁמֹעַ: לֵאמֹר שׁוּבוּ-נָא
 וְאִישׁ מִדְּרָכּוֹ הִרְעָה וּמִרְעַ מֵעַלְלֵיכֶם וּשְׁבוּ עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר
 ו נָתַן יְהוָה לָכֶם וְלֹא-בֹתִיכֶם לְמִן-עוֹלָם וְעַד-עוֹלָם: וְאֵל-
 ז תִּלְכּוּ אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרַי לְעַבְדָם וְלִהְשַׁתְּחוּת לָהֶם
 ח וְלֹא-תִכְעִסוּ אוֹתִי בַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְלֹא אֶרַע לָכֶם: וְלֹא-
 ט שָׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם-יְהוָה לְמַעַן הַכְּעִסוּנִי בַּמַּעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרַע
 י לָכֶם: לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת יְעַן אֲשֶׁר לֹא-
 י שָׁמַעְתֶּם אֶת-דְּבָרֵי: הֲנִי שְׁלַח וְלִקְחָתִי אֶת-כָּל-מִשְׁפָּחוֹת
 יא צֶפֶן נְאֻם-יְהוָה וְאֵל-נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל עַבְדִּי וְהִבְאֵתִים
 יב עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל-יֹשְׁבֵיהָ וְעַל כָּל-הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב
 יג וְהַחְרַמְתִּים וְשִׁמַּתִּים לְשִׁמָּה וּלְשִׁרְקָה וּלְחַרְבוֹת עוֹלָם:
 יד וְהֵאֲבֹדְתִי מֵהֶם קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שִׁמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל בְּלָה
 טו קוֹל רְחִים וְאוֹר נֵר: וְהִיתָה כָּל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחַרְבָּה לְשִׁמָּה
 טז וְעַבְדּוֹ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת-מֶלֶךְ בָּבֶל שְׁבַעִים שָׁנָה: וְהָיָה
 יז כְּמִלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל-מֶלֶךְ-בָּבֶל וְעַל-הַגּוֹי הַהוּא
 יח נְאֻם-יְהוָה אֶת-עוֹנָם וְעַל-אָרֶץ בְּשָׂדִים וְשִׁמַּתִּי אֹתוֹ
 יט לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם: וְהִבְאוֹתִי עַל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי
 כ אשר-דִּבַּרְתִּי עֲלֶיהָ אֶת כָּל-הַפְּתוּב בַּסֵּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר-
 כא נְבִיא יְרֵמְיָהוּ עַל-כָּל-הַגּוֹיִם: כִּי עַבְדוֹ-בְּסִי גַם-הִמָּה גּוֹיִם
 כב רְבִים וּמְלָכִים גְּדוֹלִים וּשְׁלַמְתִּי לָהֶם כַּפְּעֵלָם וְכַמַּעֲשֵׂה
 כג יְדֵיהֶם:

הַכְּעִסוּנִי

וְהִבְאוֹתִי

ענה על סעיף א (חובה).

א. בפסוקים אלה ירמיהו הנביא מנבא את חורבן יהודה.

ציין מן הקטע שלפניך שני תיאורים המנבאים את החורבן, והסבר כיצד כל אחד מהם מבטא את החורבן.

ענה על שניים מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא גם מלכים ב, כ"ד, 20 ואת דברי דוד בן-גוריון שלפניך.

[...] ירמיהו הכיר היטב את המצב ויחסי הכוחות והיה ברור לו שאם ימשיכו במרד – תחרב ירושלים [...] הוא

ידע היטב כי לא לעולם חוסן, והיה בטוח שלא יעבור זמן רב – לא יותר משבעים שנה ובבל תתרוּפּף ותיפול [...].

(בן-גוריון, ד' [1969]. עיונים בתנ"ך, תל אביב: עם עובד, עמ' 241)

על פי הקטע שלפניך ועל פי הפסוק ממלכים ב, כ"ד, 20, הסבר את דברי בן-גוריון המודגשים בקו.

בסס את דבריך על הכתובים.

ג. (1) קרא פסוקים 8-9 שלפניך.

הסבר מה אפשר ללמוד מן הביטוי "נבוכדראצר מלך בבל עבדי" על התפיסה העוסקת במקומו של ה'

בהיסטוריה. (4 נקודות)

(2) האם התפיסה שתיארת בתת-סעיף (1) היא שהאל הוא אל מקומי או אל אוניברסלי? הסבר את דבריך.

(4 נקודות)

ד. קרא גם ירמיה, כ"ו, 6-2.

(1) ציין והסבר שני רעיונות דומים העולים מן הקטע שלפניך ומירמיה, כ"ו, 6-2. (4 נקודות)

(2) מדוע לדעתך, למרות כל הנבואות והאזהרות, לא הקשיב העם לירמיהו? הסבר את דבריך. (4 נקודות)

פרק שני — נושאי החובה (24 נקודות)

ענה על שלוש מן השאלות 4-7 (לכל שאלה — 8 נקודות).

חוק

4. קרא דברים, כ', 10-18.

בִּיְתִקְרַב אֱלֹהֵי
 יֵאָדָּם עֵינֵי לְהִלָּחֵם עֲלֵיהֶם וּקְרֹאתָ אֵלֵיהֶם לְשָׁלוֹם: וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם
 תִּעֲנֶנְךָ וּפְתַחְהָ לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעַם הַנִּמְצָא־בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לְמַס
 יב וְעַבְדֶּיךָ: וְאִם־לֹא תִשְׁלַח עִמָּךְ וְעָשִׂיתָ עִמָּךְ מִלְחָמָה וְצָרָת
 יג עָלֶיךָ: וּנְתַנָּה ה' אֱלֹהֶיךָ בִּידֶיךָ וְהַפִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָה לְפִי־
 יד חָרֵב: רַק הַנְּשִׂים וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי כָל־
 טו שְׂלָלָה תִּבְזוּ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שָׁלַל אֵיבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ
 טז לָךְ: כִּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הָעָרִים הַרְחֵקְתָּ מִמֶּךָ מְאֹד אֲשֶׁר לֹא מַעֲרִי
 טז הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הֵנָּה: רַק מַעֲרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ
 יז נָתַן לָךְ נַחֲלָה לֹא תַחִיָּה כָל־נִשְׁמָה: כִּי־הָחַרְסְתָּ תַחְרִימֶם הַחַתִּי
 יח וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי כְּאֲשֶׁר עֹנֶן ה' אֱלֹהֶיךָ:
 יח לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתֶם אֲשֶׁר
 עָשׂוּ יְאֹלֵהֵיכֶם וַחֲטָאתֶם לַה' אֱלֹהֵיכֶם:

- א. בקטע שלפניך, העוסק בדיני מלחמה, מתוארות שתי דרכים שבהן בני ישראל מצווים לנהוג כלפי ערים רחוקות בבואם להילחם בהן. הדרך שבה ינהגו תלויה בהתנהגות תושבי העיר.
- ציין את שתי הדרכים האלה, והסבר כיצד תשפיע ההתנהגות של תושבי העיר על הדרך שבה ינהגו בהם בני ישראל. (4 נקודות)
- ב. (1) כיצד בני ישראל מצווים לנהוג כלפי הערים הקרובות? מהו הנימוק להתנהגות זו? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)
- (2) איזה קושי מוסרי עולה מן היחס כלפי הערים הקרובות? הסבר את דבריך. (2 נקודות)

חוכמה

5. קרא איוב, מ"ב, 1-6.

זַב וַיַּעַן אִיּוֹב אֶת־ה' וַיֹּאמֶר: יָדַעַתְּ כִּי־
 ג כָּל תּוֹכַל וְלֹא־יִבָּצֵר מִמֶּךָּ מְזִמָּה: מִי זֶה וּמַעֲלִים עֵצָה בְּלִי
 ד דָּעַת לִבְךָ הַגְּדִתִּי וְלֹא אֲבִין גַּפְלֹאוֹת מִמֶּנִּי וְלֹא אֲדַע: שָׁמַע־
 ה גָּא וְאַנְכִי אֲדַבֵּר אֲשַׁאלְךָ וְהוֹדִיעַנִי: לְשִׁמְע־אֲזִן שְׁמַעְתִּיךָ
 ו' וְעַתָּה עֵינֵי דָּאֲתִיךָ: עַל־כֵּן אֲמַאֵס וְנַחֲמֵתִי עַל־עֶפֶר וְאֶפֶר:

"על כן אמאס ונחמתי על עפר ואפר" (פסוק 6).

יש הטוענים כי בדברים אלה איוב מביע חרטה, ויש הטוענים כי איוב אומר שמצא נחמה.

א. הסבר את שתי הטענות על פי הקשרן בקטע. (4 נקודות)

ב. לדעתך, איזו טענה מן הטענות שהסברת בסעיף א תואמת יותר את דברי איוב בקטע שלפניך? נמק את דבריך.

(4 נקודות)

נביאי אמת ושקר

6. קרא ירמיה, כ', 9-17.

וְאִמְרֵתִי לֹא-אֶזְכְּרֶנּוּ וְלֹא-אֶדְבֵר עוֹד בְּשִׁמּוֹ וְהָיָה בְּלִבִּי
 כְּאִשׁ בְּעֶרְתָּ עֵצֶר בַּעֲצֻמֹתַי וְנִלְאִיתִי כִלְכַל וְלֹא אוֹכֵל: כִּי
 שָׁמַעְתִּי דְבַת רַבִּים מִגּוֹר מִסָּבִיב הִגִּידוּ וְנִגִּידְנוּ כֹל אֲנוּשׁ
 שְׁלֹמֹי שְׁמֵרֵי צַלְעֵי אוֹלֵי יַפְתָּה וְנוֹכְלָה לּוֹ וְנִקְחָה נִקְמַתְנוּ
 מִמֶּנּוּ: וְהָיָה אוֹתִי כַּגִּבּוֹר עָרִיץ עַל-כֵּן רֹדְפֵי יִכְשְׁלוּ
 וְלֹא יִכְלוּ בִשּׁוֹ מְאֹד כִּי-לֹא הִשְׁפִּילוּ כְלִמַּת עוֹלָם לֹא
 תִשְׁכַּח: וְהָיָה צְבָאוֹת בַּחֵן צְדִיק רֹאֵה כְלִיּוֹת וְלֵב אֲרֹאֵה
 נִקְמַתְךָ מִזֶּהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת-רִיבִי: שִׁירוּ
 לַיהוָה הַלְלוּ אֶת-יְהוָה כִּי הִצִּיל אֶת-נַפְשׁ אֲבִיוֹן מִיַּד
 מִרְעִים: אֲרוֹר הַיּוֹם אֲשֶׁר יִלְדֵתִי בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר-
 יִלְדֵתֵנִי אִמִּי אֶל-יְהוָה בְּרוּךְ: אֲרוֹר הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּשַׂר אֶת-אָבִי
 לְאִמֹּר יִלְדֶלְךָ בֶּן זָכָר שִׂמְחָה שִׂמְחָה: וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא
 כְּעֵרִים אֲשֶׁר-הִפְךָ הָיָה וְלֹא נָחַם וְשָׁמַע זַעֲקָה בִּבְקָר וּתְרוּעָה
 בְּעַת צַהֲרִים: אֲשֶׁר לֹא-מוֹתַתֵנִי מֵרַחֵם וְתִהְיֶה-לִּי אִמִּי קִבְרֵי
 וְרַחֲמָה הֶרֶת עוֹלָם:

א. קרא פסוק 9 שלפניך ואת דברי צ' אדר.

[...] ירמיה אינו יכול לשאת את נבואתו. ישנה בנפשו סתירה [...] בין הרגשתו האישית לבין דברי מצפונו,

וכתוצאה מכך הופכת לו נבואתו לסבל מתמיד קשה מנשוא.

(אדר, צ' [תשי"ד]. הערכים החינוכיים של התנ"ך. תל אביב: מ' ניומן, עמ' 143)

כיצד מובע הקושי של ירמיהו בפסוק 9 ובדברים של אדר שלפניך? הדגם והסבר את דבריך. (4 נקודות)

ב. קרא פסוקים 15-17 שלפניך.

(1) מהי הקללה שירמיהו מקלל את האיש המבשר, ומדוע לדבריו הוא מקלל אותו? (2 נקודות)

(2) לדעתך, האם הקללה הזאת מוצדקת? נמק את דבריך. (2 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

7. קרא עזרא, ד', 1-6.

א וַיִּשְׁמְעוּ צָרֵי יְהוּדָה וּבְנֵימָן כִּי־בָנָה הַגּוֹלָה בּוֹנִים הַיְכָל לַיהוָה
 ב אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּגִשׁוּ אֶל־זָרְפָּבֶל וְאֶל־רָאשֵׁי הָאָבוֹת וַיֹּאמְרוּ
 לָהֶם נִבְנָה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם נִדְרוּשׁ לֵאלֹהֵיכֶם וְלֹא אֲנַחְנוּ
 זְבָחִים מִיָּמֵינוּ אֶסֶר חֲדָן מֶלֶךְ אֲשׁוּר הִמְעֵלָה אֶתְנוּ פֹה:
 ג וַיֹּאמְרוּ לָהֶם זָרְפָּבֶל וַיִּשׁוּעַ וּשְׂאֵר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִישְׂרָאֵל
 לֹא־לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יָחַד נִבְנָה
 לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֵשׁ מֶלֶךְ־פָּרְס:
 ד וַיְהִי עִם הָאָרֶץ מִרְפָּיִם יְדֵי עַם־יְהוּדָה וּמִבְּלֵהִים אוֹתָם
 ה לִבְנוֹת: וְסִכְרִים עָלֵיהֶם יוֹעֲצִים לְהַפֵּר עֲצָתָם כָּל־יָמֵי כּוֹרֵשׁ
 ו מֶלֶךְ פָּרְס וְעַד־מַלְכוּת דָּרְיוֹשׁ מֶלֶךְ־פָּרְס: וּבְמַלְכוּת
 אַחֲשֵׁרֹזֶשׁ בַּתְּחִלַּת מַלְכוּתוֹ כָּתְבוּ שִׁטְנָה עַל־יֹשְׁבֵי יְהוּדָה
 וַיְרוּשָׁלַם:

א. מדוע לא היו ראשי האבות מוכנים לשתף את "צרי יהודה ובנימן" בבניית המקדש? (4 נקודות)

ב. "צרי יהודה ובנימן" עשו כמה פעולות שנועדו לסכל את בניית המקדש.

ציין שתי פעולות כאלה, פעולה אחת שהצליחה ופעולה אחת שנכשלה. הסבר את דבריך. (4 נקודות)

פרק שלישי – נושאי ההרחבה (8 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 8-9 (8 נקודות).

נביאי אמת ושקר

8. קרא ירמיה, כ"ו, 6-11.

וּנְתַתִּי אֶת־
הַבַּיִת הַזֶּה כְּשֵׁלָה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֶתֶּן לְקַלְלָהּ לְכָל גּוֹי
הָאָרֶץ: וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם
אֶת־יְרֵמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בַּבַּיִת הַזֶּה: וַיְהִי
כְּכַלּוֹת יְרֵמְיָהוּ לְדַבֵּר אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לְדַבֵּר אֶל־כָּל־
הָעָם וַיִּתְּפְשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר מוֹת
תָּמוּת: מִדּוּעַ נִבִּית בְּשֵׁם־ה' לֵאמֹר כִּשְׁלוֹ יִהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה
וְהָעִיר הַזֹּאת תִּחְרַב מֵאִין יוֹשֵׁב וַיִּקְהַל כָּל־הָעָם אֶל־יְרֵמְיָהוּ
בַּבַּיִת הַזֶּה: וַיִּשְׁמְעוּ שְׂרֵי יְהוּדָה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲלוּ
מִבַּיִת־הַמֶּלֶךְ בֵּית ה' וַיֵּשְׁבוּ בַּפֶּתַח שַׁעַר־הַחֹדֶשׁ:
וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר
מִשְׁפַּט־מוֹת לְאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבֵּא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת כֹּאֲשֶׁר
שָׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם:

א. קרא גם דברים, י"ח, 20.

מדוע הכהנים והנביאים קובעים כי "משפט מות לאיש הזה" (פסוק 11)? בסס את דבריך על שני הכתובים.
(4 נקודות)

ב. קרא את פירוש מלבי"ם לפסוק 8:

"ויתפשו אותו הכהנים והנביאים וכל העם", תחילה השתתפו גם העם עם הכהנים להמיתו, ולא בעבור שחשבו
שהוא נביא שקר ושבדה הנבואה מלבו, כי באמת האמינו שה' שלחו [...] רק שרצו להמיתו שלא על פי הדין כדי
שלא ימצא מוכיח להוכיחם ולהודיעם דברי ה'.

(1) לדברי מלבי"ם, מדוע העם מצטרף אל הכהנים והנביאים ודורש להמית את ירמיהו? (2 נקודות)

(2) לדעתך, מהי הסיבה לתגובה של העם, כפי שמלבי"ם מתאר אותה בפירושו? הסבר. (2 נקודות)

תגובות על החורבן ושיבת ציון

9. קרא תהלים, קל"ז, 1-6.

אַל-נְהַרֹּזַת וּפְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם-פְּכִינוּ בְּזִכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן: עַל-
 עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ בְּגֵרוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם וּשְׂאֵלֹנוּ שׁוֹבֵינוּ
 דְּבַר-יְשׁוּר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמַחַה שִׁירֵנוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ נִשְׁיֵר
 הַאֶת-שִׁיר-הַהֵלֵל עַל אֲדַמַּת נֶכֶד: אִם-אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח
 וַיְמִינִי: תִּדְבֹק לְשׁוֹנִי וּלְחִבֵי אִם-לֹא אֶזְכְּרֵי אִם-לֹא אֶעֱלֶה
 אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמַחָתִי:

א. קרא גם **דברים**, ו', 4-12. בשני הקטעים האלה בא לידי ביטוי חשש שעם ישראל ישכח את עברו.

על פי כל אחד מן הקטעים, הסבר מה עלול להוביל את העם לשכוח את עברו. (4 נקודות)

ב. מדוע לדעתך נהפכה ההכרזה "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" להכרזה מכוונת בחיי העם היהודי? הסבר.

(4 נקודות)

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על שאלה 10 חובה ועל שתיים מן השאלות 11-13 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא שמואל ב, א', 1-17.

וְהָיָה אַחֲרָי

מֹות שְׁאוּל וְדוֹד שָׁב מֵהַכּוֹת אֶת־הָעַמְלֵק וַיֵּשֶׁב דּוֹד

בַּצִּקְלָג יָמִים שְׁנַיִם: וַיְהִי וַיְבִיֵאֵם הַשְּׁלִישִׁי וַהֲנֵה אִישׁ בֶּאֱמֹנֵת

מִן־הַמַּחֲנֶה מֵעַם שְׁאוּל וּבְגָדָיו קָרְעִים וְאֵדְמָה עַל־רֹאשׁוֹ וַיְהִי

בְּבֹאוֹ אֶל־דּוֹד וַיִּפֹּל אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה: וַיֹּאמֶר לוֹ דּוֹד אֵי מָזָה

תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִמַּחֲנֶה יִשְׂרָאֵל נִמְלַטְתִּי: וַיֹּאמֶר אֵלָיו

דּוֹד מַה־הִיָּה הַדְּבָר הַגְּדֹנָא לִי וַיֹּאמֶר אֲשֶׁר־נָס הָעָם מִן־

הַמַּלְחָמָה וְגַם־הִרְבֵּה נָפַל מִן־הָעָם וַיִּמָּתוּ וְגַם שְׁאוּל וַיְהוֹנָתָן

בְּנֵי מָתָן: וַיֹּאמֶר דּוֹד אֶל־הַנַּעַר הַמְּגִיד לוֹ אֵיךְ יָדַעְתָּ כִּי־

מָת שְׁאוּל וַיְהוֹנָתָן בְּנֵי: וַיֹּאמֶר הַנַּעַר הַמְּגִיד לוֹ נִקְרָא

נִקְרִיתִי בְּהַר הַגְּלִבְעָה וַהֲנֵה שְׁאוּל נִשְׁעַן עַל־חֲנִיתוֹ וַהֲנֵה

הַדְּכָב וּבַעֲלֵי הַפָּרָשִׁים הַדְּבַקְהוּ: וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵנִי וַיִּקְרָא

אֵלָי וַאֲמַר הֲנִנִּי: וַיֹּאמֶר לִי מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אֵלָיו עַמְלֵקִי וַאֲמַר

אַנְכִי: וַיֹּאמֶר אֵלָי עַמְד־נָא עָלַי וּמַתְּנִי כִּי אַחֲזִנִּי הַשֶּׁבֶךְ כִּי־

כָּל־עוֹד נִפְשִׁי כִּי: וַאֲעַמְד עָלָיו וַאֲמַתְתֶּהוּ כִּי יָדַעְתִּי כִּי לֹא

יָחִיה אַחֲרָי נָפְלוּ וַאֲקַח הַנְּזוֹר וְאֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ וַאֲצַעְדָּה אֲשֶׁר

עַל־זֶרְעוֹ וַאֲבִיָּאִם אֶל־אֲדָנִי הֲנֵה: וַיַּחֲזֵק דּוֹד בְּבִגְדָיו וַיִּקְרַעֵם

וְגַם כָּל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיַּעֲמֻ עַד־הָעֶרֶב

עַל־שְׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנֵי וְעַל־עַם הַיְּהוּדָה וְעַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל

כִּי נָפְלוּ בַחֲרֵב: וַיֹּאמֶר דּוֹד אֶל־הַנַּעַר הַמְּגִיד

לוֹ אֵי מָזָה אַתָּה וַיֹּאמֶר בֶּן־אִישׁ גֵּר עַמְלֵקִי אַנְכִי: וַיֹּאמֶר

אֵלָיו דּוֹד אֵיךְ לֹא יִרְאֵת לְשַׁלַּח יָדְךָ לְשַׁחַת אֶת־מִשִּׁיחַ הַיְּהוּדָה:

וַיִּקְרָא דּוֹד לְאַחַד מֵהַנַּעֲרִים וַיֹּאמֶר גֵּשׁ פִּגְעֵבוּ וַיִּפְּהוּ וַיִּמָּתוּ:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו דּוֹד דְּמִיךְ עַל־רֹאשְׁךָ כִּי פִיךָ עָנָה בְּךָ לְאֹמֶר

אַנְכִי מַתְתִּי אֶת־מִשִּׁיחַ הַיְּהוּדָה: וַיִּקְנֶן דּוֹד אֶת־

הַקִּינָה הַזֹּאת עַל־שְׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנֵי:

ענה על שאלה 10 (חובה).

10. בקטע שלפניך מתוארות פעולות המבטאות את האבל של דוד ואנשיו על מפלת ישראל ועל מות שאול ובניו בקרב. הבא מן הקטע שלוש דוגמאות לפעולות אלה. הסבר כל דוגמה, ובסס את דבריך על הכתוב.

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. קרא גם **שמואל א**, ל"א, 3-5. גם בקטע זה מסופר על מות שאול, אך פרטי הסיפור שונים מן הפרטים המתוארים בקטע שלפניך.

א. הסבר כיצד מת שאול על פי המתואר ב**שמואל א**, ל"א, 3-5, וכיצד הוא מת על פי המתואר ב**שמואל ב**, א', 6-10. (2 נקודות)

ב. על פי הקטע מ**שמואל ב**, א' שלפניך, מה שכנע את דוד שהנער דובר אמת ושאכן שאול מת? בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

12. בקטע שלפניך יש רמזים המעידים על הציפייה שדוד הוא שימלוך אחרי שאול. בסס קביעה זו על שני רמזים מן הכתוב, והסבר את דבריך.

13. קרא פסוקים 14-16 שלפניך.

א. הביטוי "משיח ה'" חוזר פעמיים בפסוקים אלה כדי להצדיק את הריגתו של הנער העמלקי. הסבר קביעה זו. בסס את דבריך על הכתוב. (2 נקודות)

ב. לדעתך, מהו המסר שדוד מבקש להעביר באמצעות הריגת הנער העמלקי? הסבר. (2 נקודות)

בהצלחה!